

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României  
**BOTEZ, DAN**

**Iuliu Maniu. Făuritor al Marii Uniri și tragicul  
său sfârșit/ Dan Botez; editor: Florea Firan. – Craiova:  
Scrisul Românesc Fundația – Editura, 2018**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-674-202-3

I. Firan, Florea (ed.)

94

DAN BOTEZ

IULIU MANIU

Făuritor al Marii Uniri  
și tragicul său sfârșit

**DAN BOTEZ** (n. 1959, com. Cervenia, jud. Teleorman) este de profesie jurist. În 1984 a absolvit Facultatea de Drept a Universității „A. I. Cuza” din Iași. A lucrat ca procuror în județul Teleorman, în perioada 1984-2013, iar în prezent este cadru didactic asociat (lect. univ. dr.) la Facultatea de Științe și Inginerie, Alexandria aparținând de Universitatea „Valahia” din Târgoviște, catedra de Drept penal.

În anul 2000 a obținut licența în istorie contemporană la Facultatea de istorie a Universității București, din comisia de licență făcând parte și istoricul Adrian Cioroianu. Din 2004 este licențiat și în științe politice, la Facultatea de Științe Politice a Universității București.

În 2001 a absolvit Studiile postuniversitare de specialitate **Științe penale – criminologie** în cadrul Facultății de drept a Universității București.

În perioada 2004-2013 a fost formator în cadrul Școlii Naționale de Grefieri.

A absolvit, în anul 2009, Colegiul Național de Afaceri Interne din cadrul Academiei de Poliție „A. I. Cuza” din București.

În 2010 a absolvit cursurile Institutului Diplomatic Român din București, iar în 2011 Colegiul de Apărare din cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București.

Este doctor în drept al Școlii Doctorale din cadrul Facultății de Drept, Universitatea București.

Începând cu anul 1998 a publicat în reviste de specialitate juridică „Dreptul”, „Revista de drept penal”, „Doctrină și jurisprudență” și „Pro lege”.

#### *Cărți publicate:*

- 2009 – „*Procesul și execuția Mareșalului Ion Antonescu*”, coautor, alături de prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu și dr. Ioana Panagoreș;
- 2012 – „*Ion Antonescu – Destinul unui Mareșal al României*”, *Scrisul Românesc* Fundația-Editura, Craiova;
- 2013 – „*Alexandru Averescu – Mareșalul poporului*”, *Scrisul Românesc* Fundația-Editura, Craiova;
- 2014 – „*Constantin Prezan – Mareșalul datoriei*”, *Scrisul Românesc* Fundația-Editura, Craiova; (lansată la Târgul de Carte „Gaudeamus” Craiova, 2015); Cele 3 lucrări dedicate mareșalilor României au fost distinse, în anul 2015, cu Premiul „*Nicolae Iorga*” acordat de Fundația-Revista *Scrisul Românesc*, Craiova.
- 2015 – „*Lucrețiu Pătrășcanu – Destinul unui intelectual comunist*” (lucrare distinsă cu Premiul „*Ion Moraru*” pentru cercetare istorică al Muzeului Județean Teleorman, 2015);
- 2012 – „*Audierea martorilor în procesul penal*” – Ed. *Universul Juridic*, București;
- 2016 – „*Funcționarul public în Dreptul penal*” – Ed. Tele Media Pres Alexandria;
- 2016 – „*Dr. Petru Groza – Burghezul roșu*” – *Scrisul Românesc* Fundația-Editura, Craiova;
- 2017 – „*Ion Gheorghe Maurer – Un intelectual la poarta comunismului*”, *Scrisul Românesc* Fundația-Editura, Craiova.

## CUPRINS

<b>Cuvânt de început, de Cezar Avram</b> .....	8
<b>Cuvânt înainte</b> .....	11
<b>CAPITOLUL I</b>	
<b>Maniu – Genealogie. Începuturi</b> .....	13
I.1 Genealogia lui Iuliu Maniu .....	13
I.2 Începuturi .....	17
<b>CAPITOLUL II</b>	
<b>Debutul în viața politică</b> .....	20
II.1 Partidul Național Român în Transilvania .....	20
II.2 Debutul politic al lui Iuliu Maniu .....	23
II.3 Tratatul avute cu guvernul maghiar .....	38
II.4 Iuliu Maniu în timpul Primului Război Mondial .....	50
II.5 Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. Implicarea lui Maniu ..	60
<b>CAPITOLUL III</b>	
<b>Președinte al Consiliului Director</b> .....	63
<b>CAPITOLUL IV</b>	
<b>În fruntea Partidului Național Român (1919-1926)</b> .....	83
<b>CAPITOLUL V</b>	
<b>Rolul și contribuția lui Maniu la crearea Partidului Național Țărănesc</b> .....	90
V.1 Negocieri pentru dezvoltarea Partidului Național Român .....	95
V.2 Constituirea Partidului Național Țărănesc .....	101
<b>CAPITOLUL VI</b>	
<b>Premier al României Mari</b> .....	107
VI.1 Activitățile desfășurate în vederea preluării puterii .....	107
VI.2 Președinte al Consiliului de Miniștri .....	115
VI.3 România sub guvernarea Maniu (1928-1931) .....	117
VI.4 Politica externă și percepția Occidentului față de Maniu ....	127
VI.5 Partidul Național Țărănesc și chestiunea restaurației .....	130

VI.6 Din nou șef de guvern sub Carol al II-lea .....	139
VI.7 A doua oară președinte al Consiliului de Miniștri .....	141
VI.8 A treia oară președinte al Consiliului de Miniștri .....	144
VI.9 Răzburarea Regelui Carol al II-lea. „Afacerea Skoda” .....	149
<b>CAPITOLUL VII</b>	
„Disident” în Partidul Național Țărănesc .....	155
<b>CAPITOLUL VIII</b>	
Partidul Național Țărănesc și Mișcarea extremistă .....	168
VIII.1 Împotriva extremismului politic .....	168
VIII.2 Înțelegerea dintre Maniu și Codreanu – noiembrie 1937 .	174
<b>CAPITOLUL IX</b>	
Lupta lui Maniu cu regimurile autoritare și totalitare .....	182
IX.1 Împotriva dictaturii lui Carol al II-lea .....	182
IX.2 Împotriva regimurilor totalitare .....	187
<b>CAPITOLUL X</b>	
Iuliu Maniu și serviciile secrete străine .....	199
X.1 Începuturile colaborării cu serviciile secrete .....	199
X.2 Înțelegerea Maniu – Intelligence Service (SOE) .....	204
X.3 O nouă înțelegere Maniu – SOE .....	209
X.4 Pregătirea loviturii de stat (1942-1943) .....	213
<b>CAPITOLUL XI</b>	
Contribuția lui Maniu la lovitura de stat de la 23 august 1944 ...	218
XI.1 Poziția lui Maniu față de războiul din spațiul sovietic .....	218
XI.2 Iuliu Maniu și lovitura de stat de la 23 august 1944 .....	225
<b>CAPITOLUL XII</b>	
Lupta pentru salvarea României de comunism .....	239
<b>CAPITOLUL XIII</b>	
Procesul lui Iuliu Maniu .....	256
XIII.1 Episodul Tămădău .....	257
XIII.2 Arestarea lui Iuliu Maniu și dizolvarea Partidului Național Țărănesc .....	260
XIII.3 Ancheta .....	266
XIII.4 Procesul .....	281
XIII.5 Tragicul sfârșit al lui Iuliu Maniu .....	291

## CAPITOLUL XIV

Din gândirea socio-economică și politică a lui Iuliu Maniu .....294

## CAPITOLUL XV

Iuliu Maniu în amintirea rudelor .....316

XV.1 Iuliu Maniu în amintirea nepotului de soră, Ionel Pop ..... 316

XV.2 Amintirile avocatului Zaharia Boilă, nepot prin alianță,  
    despre Iuliu Maniu .....
 323 |

XV.3 Nepotul Matei Boilă (fiul lui Zaharia Boilă) își amintește  
    și el cu drag de Iuliu Maniu .....
 333 |

## CAPITOLUL XVI

Iuliu Maniu în confruntări politice ..... 340

XVI.1 Iuliu Maniu – Carol al II-lea .....
 340 |

XVI.2 Iuliu Maniu – Nicolae Iorga .....
 351 |

XVI.3 Iuliu Maniu – Ion Antonescu .....
 356 |

XVI.4 Iuliu Maniu – Dr. Petru Groza .....
 364 |

## CAPITOLUL XVII

Iuliu Maniu – pro și contra .....384

În loc de încheiere .....399

ANEXA 1. Discursul lui Iuliu Maniu în plenul Adunării Naționale  
    de la Alba Iulia, la 1 decembrie 1918 .....
 400 |

ANEXA 2. Declarația lui Iuliu Maniu cu prilejul urcării pe tron  
    a Regelui Carol al II-lea .....
 408 |

ANEXA 3. Textul pactului de neagresiune din 25 noiembrie 1937 ..
 411 |

ANEXA 4. Testamentul lui Iuliu Maniu .....
 412 |

ANEXA 5. Rugăciunea lui Iuliu Maniu .....
 416 |

ANEXA 6. Telegrama de condoleanțe trimisă de Iuliu Maniu  
    la moartea Reginei Maria .....
 417 |

ANEXA 7. Manifest după cedarea Basarabiei  
    și Nordului Bucovinei .....
 418 |

ANEXA 8. Declarația lui Iuliu Maniu după Dictatul de la Viena
 419 |

ANEXA 9. Protestul lui Iuliu Maniu împotriva arestării sale .....
 421 |

ANEXA 10. Galerie foto .....
 422 |

Bibliografie .....

 434 |

Libris  
respect pentru oamenii și cărți

guvernul dr. Petru Groza, instalat la 6 martie 1945 la cârma țării sub presiunea autorităților sovietice.

Aceasta va fi ultima luptă, pentru că în 1947 va fi arestat, judecat și condamnat la temniță pe viață. A avea 74 de ani. După 6 ani de chinuri în închisoarea de la Sighet, la 5 februarie 1953, va muri și va fi îngropat într-o groapă comună a închisorii.

Viața acestui mare om politic face obiectul volumului de față pe care autorul vi-l propune spre lectură.

**Autorul,**  
Alexandria, august 2018

## CAPITOLUL I

### MANIU – GENEALOGIE. ÎNCEPUTURI

#### I.1 Genealogia lui Iuliu Maniu

Înțelegerea integrală a unei personalități cum a fost Iuliu Maniu, presupune studierea ascendenței și a înrudirilor sale, care aruncă uneori lumini revelatoare asupra activității și creației acestuia.

Prin tatăl său, Iuliu Maniu descindea dintr-o familie de nobili români din ținutul Sălajului. La 7 decembrie 1699, Laurențiu Man, un strămoș al lui Iuliu Maniu, primea de la Împăratul Leopold I o diplomă de înnobilitare drept răsplată pentru vitejia dovedită pe câmpul de luptă și pentru devotamentul față de tron. În diploma din 15 martie 1700 se conferise familiei Man (devenită în secolul XIX – Maniu) de Bădăcin o stemă, descrisă astfel: „*Scutum videlicet militare coelestini coloris, crectum, in cuius campo brachium quoddam humanum humerotenus resectum, rubro vestitu indutum, monticulo viridi, quod fundum scuti occupat, inniti, et manu capetias frumenti maturi, cui colomba candido colore depicta insistit tenere conspicitur.*”<sup>1</sup> Această diplomă ridică la rang de nobili pe Laurențiu Man, pe fiul său Ilie și pe fiii acestuia – Ioan, Mihai și Petru. Din aceștia descindeau Gligor și Ioan Man care erau înregistrați în tabloul nobililor care purtau armă. În 1808 erau atestați ca proprietari, în satul Bădăcin (Sălaj), Petru și Flora Man, scutiți de impozit, iar în același timp Nicolae și Ștefan Man aveau două proprietăți

<sup>1</sup> Diploma de noblețe din 15 martie 1700 a familiei Maniu de Bădăcin este reprodusă în lucrarea dr. Dionisie Stoica, Ioan P. Lazăr, „*Schița monografică a Sălajului*”, Iuliu Maniu, Cluj, 1932, pp. 15-18.

Libris  
impuse fiscal. În prima jumătate a secolului trecut trăia la Bădăcin și Teodor Man, bunicul patern al lui Iuliu Maniu, căsătorit cu Ileana, una din cele șase surori ale lui Simion Bărnuțiu<sup>2</sup>. Prin bunica paternă, Iuliu Maniu cobora din cantorul și „Iudimagister”-ul lui Ioan Bărnuțiu din Bocșa Română (Sălaj), fiu de preot, și din soția sa Ana Oros, de asemenea fiică de preot.<sup>3</sup>

Tatăl lui Iuliu Maniu – Ioan (1833-1895), a făcut studiile la Șimleul Silvaniei, la gimnaziul călugărilor franciscani, iar liceul la Blaj, din 1849. Orfan de tată încă din 1835, și apoi și de mamă, a fost crescut de unchiul său, Simion Bărnuțiu, care i-a plătit cursurile și l-a orientat în cariera profesională. Ioan Maniu a terminat studiile juridice la Pesta și Viena, devenind, din 1859, doctor în drept. Astfel, și-a realizat visul de a fi jurist, pentru a „sta față cu orice inamic al românilor” și a apăra „dreptul neviolabil al națiunii” lui. Magistrat la Șimleul Silvaniei, dr. Ioan Maniu primea în scris îndrumări de la unchiul său Simion Bărnuțiu, stabilit la Iași, pentru apărarea drepturilor naționale ale românilor. Ioan Maniu s-a căsătorit cu Clara Coroianu, născută la Bobota, Sălaj, în 1842), descendentă dintr-o familie nobilă românească. Și pe această filieră, Iuliu Maniu avea strămoși preoți de-a lungul mai multor generații. Mama sa era fiica canonicului Demetriu Coroianu (1818-1891), profesor la seminarul teologic din Blaj, preot de Bobota, protopop de Craiodorolț, paroh al Șimleului și vicar al Silvaniei, rector al seminarului teologic din Gherla. Demetriu Coroianu a desfășurat activitate politică atât la 1848, participând la adunările de la Blaj, cât și cu ocazia alegerilor dictale din deceniul 7 al secolului XIX. Bunica maternă a lui Iuliu Maniu era Iuliana Coroianu, născută Pop de Mireșul Mare, nepoata lui George Pop, arhidiacon în Craiodorolț. Ea a avut patru copii: Clara, căsătorită cu dr. Ioan Maniu, Iuliu, viitorul om politic memorandist, Sabin, preot de Dăbâca, protopop

<sup>2</sup> Simion Bărnuțiu (21 iulie 1808, Bocșa, Sălaj – 28 mai 1864, Sânmihailu Almașului) a fost un om politic român, istoric, filosof, și profesor universitar, unul dintre principalii organizatori ai Revoluției de la 1848 în Transilvania.

<sup>3</sup> Ioan Chindriș – „Simion Bărnuțiu. Discursul de la Blaj și Scrieri de la 1848”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1990, p. 9.

paroh la Botiz (Satu Mare), și Lucreția, căsătorită cu preotul Ioan Erdeli, părinții dr. Ioan Erdeli, avocat la Budapesta, trimis plenipotențiar al României în capitala Ungariei după Marea Unire.

Viața unchiului său, Iuliu Coroianu, a constituit un model pentru activitatea politică a lui Iuliu Maniu. Iuliu Coroianu a fost unul dintre întemeietorii Partidului Național Român din Transilvania. Biograful lui Iuliu Maniu – Sever Stoica, scria la moartea sa: „A fost un român bun bătrânul acesta, în accepțiunea cea mai nobilă a acestui cuvânt. Nu un profitor al tricolorului, nu un speculant care-și schimbă naționalismul în dividende și jetoane de prezență. Un român care nu și-a închinat niciodată steagul credințelor în fața adversarilor, dar și-a închinat viața neamului său. Un român care nu și-a plecat capul mândriei înaintea fastului aristocratic al mării, dar și-a plecat urechea inimii, la pământ, să deslușească svonul surd al durerilor opincei.

Semnul distinctiv al personalității sale a fost curajul. Nu curajul agresiv care caută cearta cu lumânarea, un curaj civic și defensiv pus în slujba neamului. Era mândru, de o cuceritoare mândrie. O mândrie care nu umilește și nu sfidează, o mândrie născută din cunoașterea propriei sale valori. Integru și intransigent, dârz și înflăcărat, Iuliu Coroianu a fost vecinic în primele rânduri de luptă. Nu scăpa niciun prilej, la întruniri publice, în convorbiri particulare sau la bară, să susțină dârz și mândru, drepturile poporului său. A fost un avocat excelent, un criminalist strălucit. Argumentele lui erau lovituri de stilet, verbul lui răsfrângea feeria crepusculului, iar inteligența lui suplă se mișca cu o uimitoare îndemănare printre rețelele ghimpate ale paragrafelor juridice.

Cu Iuliu Coroianu nu moare un om cotidian, care și-a petrecut existența în banalitatea mereu aceeași a efemeridei, cu el moare o figură de sărbătoare cu viața împărțită între zidurile sure ale Seghedinului și cerul liber al întrunirilor populare.”<sup>4</sup>

Dr. Ioan Maniu și soția sa Clara au avut doi fii și trei fiice: Cassiu, publicist și profesor universitar de filosofia dreptului la Universitatea din Cluj, Iuliu (1873-1953), marele om politic,

<sup>4</sup> Direcția Departamentelor de Studii, Doctrine, Programe a PNȚCD, Fundația Hanns Seidel – „Iuliu Maniu în fața istoriei”, Ed. Gândirea Românească, București, 1993, pp. 17-18.

Sabina, care a murit de pneumonie la o vârstă fragedă, Cornelia – sora Cecilia care, făcând parte din ordinul surorilor franciscane, a întemeiat un orfelinat la Șimleul Silvaniei și Elena, căsătorită cu dr. Ioan Pop, profesor la seminarul teologic din Gherla, apoi vicar episcopal la Năsăud.<sup>5</sup>

Așadar, Iuliu Maniu se leagă genealogic de o serie de personalități ale luptei naționale a românilor transilvăneni: Simion Bărnuțiu, Demetriu Coroianu, Iuliu Coroianu, Ioan Rațiu<sup>6</sup>, Ioan Maniu. El a urmat școala primară la Blaj, apoi Liceul Reformat „Wesselenyi” din Zalău, petrecându-și multe vacanțe la patriotul și totodată sobrul său bunic matern, canonicul Demetriu Coroianu. Înainte de Primul Război Mondial, Iuliu Maniu a fost avocat al Mitropoliei Blajului. A trăit, atât în copilărie cât și în tinerețe, în atmosfera bisericii și a nobilimii românești unite, urmașe ale idealurilor politice și culturale ale Școlii Ardelene. De la Ioan Inocențiu Micu<sup>7</sup>, Samuil Micu<sup>8</sup>, Petru Maior<sup>9</sup> și Gheorghe Șincai<sup>10</sup> – reprezentanți ai aceleiași categorii sociale, dar luminători ai întregului neam românesc – până la Iuliu Maniu există o linie dreaptă care trece prin „Mica Romă” a începutului de secol XIX, prin ilustra personalitate a lui Simion Bărnuțiu, prin marile adunări de la 1848,

<sup>5</sup> Descendenții Elenei și ai lui Ioan Pop au fost: Livia Pop, căsătorită cu Romulus Boilă, profesor de drept constituțional la Universitatea din Cluj; Ionel Pop, avocat, deputat și scriitor; Clara Pop, soția avocatului Zaharia Boilă; Matei Pop, doctor în drept la Budapesta, voluntar în Primul Război Mondial; Iuliu Pop stins din viață la o vârstă fragedă.

<sup>6</sup> **Dr. Ioan Rațiu** (9 august 1828, Turda – 4 decembrie 1902, Sibiu), nepot de frate al lui Vasile Rațiu, a fost un om politic român transilvănean, avocat, unul dintre întemeietorii Partidului Național Român din Transilvania, al cărui președinte a fost între 1892-1902. A fost unul din principalii autori ai Memorandumului adresat, în 28 mai 1892, împăratului Francisc Iosif I în numele națiunii române din Transilvania.

<sup>7</sup> **Ioan Inocențiu Micu-Klein**, pe numele laic **Ioan Micu**, (1692, Sadu, Mărginimea Sibiului – 22 septembrie 1768, Roma) a fost episcop greco-catolic al Episcopiei române unite de Făgăraș. În anul 1737 a mutat sediul episcopal la Blaj, unde a ridicat Catedrala „Sfânta Treime” și mănăstirea cu același hram. Este considerat întemeietorul gândirii politice românești moderne.

<sup>8</sup> **Samuil Micu**, supranumit și **Klein** sau **Clain**, pe numele laic **Maniu Micu**, (septembrie 1745, Sadu – 13 mai 1806, Buda) a fost un teolog greco-catolic, istoric, filolog, lexicograf și filosof iluminist român, reprezentant al Școlii Ardelene.

<sup>9</sup> **Petru Maior** (circa 1756, Târgu Mureș – 14 februarie 1821, Budapesta) a fost un istoric, filolog și scriitor român transilvănean, protopop greco-catolic de Reghin, reprezentant de frunte al Școlii Ardelene.

<sup>10</sup> **Gheorghe Șincai** (27 februarie 1754, Râciu, Mureș – 2 noiembrie 1816, Bobota) a fost un istoric, filolog, traducător și scriitor român, reprezentant al Școlii Ardelene.

prin momentul Memorandumului. Iuliu Maniu este, incontestabil, omul politic care a încununat această tradiție.<sup>11</sup>

## I.2. Începuturi

Iuliu Maniu s-a născut la 8 ianuarie 1873 la Șimleul Silvaniei, județul Sălaj. Copilăria și-a petrecut-o la Șimleul Silvaniei și la Bădăcin. Urmează școala primară la Blaj și apoi Liceul calvin „Wesselenyi”, din Zalău, unitate școlară ce oferea cursanților săi o disciplină rigidă și o serioasă cultură umanistă.

Maniu s-a dedicat încă din copilărie națiunii sale. Privea cu evlavie portretele lui Horea, Cloșca și Crișan, precum și ale revoluționarilor de la 1848 agățate pe pereții casei, impresionat de sacrificiul acestora pentru cauza națională. Mai târziu acest sacrificiu s-a constituit într-un veritabil program politic demn de urmat. Imaginea acestor patrioți i se impregnase în minte și din amintirile și povestirile legate de bunicul său matern, Demetriu Coroianu și mai ales de marele lui înaintaș Simion Bărnuțiu, care indicase direcția de dezvoltare a mișcării naționale românești.

Momentul de la 1848 a reprezentat pentru Iuliu Maniu afirmarea unei strălucite pleiade de conducători care, prin curaj și inspirație profetică, fixase direcția de acțiune a românilor din Transilvania pentru mai multe generații. Repeta adesea cuvintele lui Simion Bărnuțiu: „*Acel neam care nu e pregătit să suporte sarcinile libertății va trebui să poarte greutatea lanțurilor de robie*”.<sup>12</sup> Pentru Iuliu Maniu, Simion Bărnuțiu era un erou de cult nu numai național, ci și de familie.<sup>13</sup>

Maniu și-a petrecut copilăria în momentele în care România tocmai își câștigase independența și a fost puternic impresionat de faptul că în toate cercurile de peste munți această izbândă

<sup>11</sup> Departamentul... – op.cit., p.19.

<sup>12</sup> Iuliu Maniu – „*Testament moral-politic*”, Ed. Gândirea Românească, București, 1991, p. 157.

<sup>13</sup> „*Istoria Partidului Național Țărănesc, Documente (1926-1947)*”, Ed. Arc 2000, București, 1994, pp. 302, 304.

era considerată „războiul nostru”, ceea ce însemna o identificare cu Țara devenită neatârnată. Atunci au intrat în vocabularul său nume care i-au devenit scumpe. Dacă Plevna și Grivița erau localități memorabile, Regele Carol I, Ion C. Brătianu<sup>14</sup> și Mihail Kogălniceanu erau transformați în „icoane” care împodobeau pereții caselor umile ale românilor.

Urmând tradiția familiei, Iuliu Maniu a urmat studiile juridice la Cluj, Budapesta și Viena, în 1896 luându-și doctoratul în drept. Din timpul studenției a rămas cu solide cunoștințe juridice, dar și cu legături personale cu personalități de marcă ale viitorului – Miron Cristea, primul patriarh al României, Edvard Beneš, ajuns după 1918, ministru de Externe și chiar președinte al Cehoslovaciei. Chiar dacă și-a desăvârșit studiile în unități de învățământ străine, Maniu a trăit în atmosfera bisericii și nobilimii greco-catolice românești, continuatoarea idealurilor politice și culturale ale Școlii Ardelene.

De la 2 octombrie 1898 Maniu s-a stabilit la Blaj, loc plin de amintiri istorice și de semnificații pentru idealurile de emancipare ale românilor din Transilvania. A devenit avocat al Mitropoliei Române Unite, funcție extrem de importantă pe care a îndeplinit-o până în 1915. Se stabilise la Blaj și pentru că acest loc îl ținea treaz în permanență scopul vieții lui. În fiecare an se organizau aici festivități ce evocau Revoluția de la 1848 și care aveau rolul de a cultiva conștiința națională. În fiecare vară trăia din plin aceste momente alături de fratele Cassiu și de sora Cornelia, de care era legat printr-o profundă comuniune sufletească și de aspirații, dar și rude din familia Ioan Rațiu.

Apartenența lui Maniu la pământul Transilvaniei s-a făcut și prin Bădăcin, un loc frumos numit și „Dealul Țarinei”, o proprietate moștenită de la părinți de aproximativ 15 hectare, locuința fiind amplasată într-un parc „minunat”.<sup>15</sup> Dacă la Blaj, ca avocat, se făcea util în apărarea unui templu al naționalității, la Bădăcin

<sup>14</sup> Ion C. Brătianu (2 iunie 1821, Pitești – 16 mai 1891, satul Florica, județul Argeș) a fost un om politic român, fratele lui Dumitru C. Brătianu. A fost membru de onoare (din 1888) al Academiei Române.

<sup>15</sup> Corneliu Coposu – „Confesium”, Ed. Anastasia, București, 1996, pp. 29, 194.

venea în contact cu realitățile unui popor de țărani dezmoșteniți de opresiunea străină. Atunci când se afla la Bădăcin, Maniu medita în liniște asupra planurilor de viitor, având la dispoziție o întreagă bibliotecă în care pe lângă cărți erau păstrate și documente și o corespondență bogată. De aici a întins punți în diverse părți ale Transilvaniei, inclusiv spre România, punctul fix spre care se îndreptau speranțele tuturor românilor de peste Carpați. La București, Bădăcinul era cunoscut în diverse cercuri, ca de pildă al poetului Alexandru Vlahuță<sup>16</sup> sau al istoricului V. A. Urechia<sup>17</sup>, dobândind astfel faimă pentru românism încă din timpul tinereții lui Maniu.<sup>18</sup>

În 1915 și-a încheiat activitatea la Mitropolie întrucât, deși trecuse de 40 de ani, autoritățile ungare îl încorporează, astfel că timp de 6 luni urmează Școala de ofițeri de rezervă de la Sibiu, după care este trimis pe frontul rusesc apoi pe cel italian. Având calitatea de avocat al Mitropoliei, conform normelor de atunci, avea dreptul de a fi scutit de serviciul militar. Mitropolia a propus guvernului de la Budapesta scutirea. Această cerere a fost condiționată – Maniu trebuia să dea o declarație de fidelitate și de loialitate față de „Patria Maghiară”. El a refuzat cu hotărâre astfel că a intrat în armată și apoi în război în condiții extrem de grele. Trei ani – începând din 1915 – a fost pe front, unde permanent a fost urmărit și persecutat ca fiind „de neîncredere din punct de vedere politic”.

<sup>16</sup> Alexandru Vlahuță (5 septembrie 1858, Pleșești, azi Alexandru Vlahuță, județul Vaslui – 19 noiembrie 1919, București) a fost un scriitor român, una dintre cele mai cunoscute cărți ale sale fiind *România Pitorească*, despre care Dumitru Micu spune că este un „atlas geografic comentat, traversat de o caldă iubire de țară”.

<sup>17</sup> Vasile Alexandrescu Urechia (15 februarie 1834, Piatra Neamț – 22 noiembrie 1901, București) a fost un istoric, scriitor, om politic român, membru fondator al Academiei Române.

<sup>18</sup> Apostol Stan – „Iuliu Maniu. Biografia unui mare român”, Ed. Saeculum I.O., București, 1997, pp. 8-10.

## CAPITOLUL II

## DEBUTUL ÎN VIAȚA POLITICĂ

## II.1 Partidul Național Român în Transilvania

Deși încă de tânăr Iuliu Maniu a fost implicat în activități politice, desăvârșirea calităților sale de om politic s-a realizat în cadrul Partidului Național Român din Transilvania, înființat la 12 mai 1881 la Sibiu și apoi în cel Național Țărănesc înființat în 1926 (prin fuziunea dintre PNR și Partidul Țărănesc).

Partidul Național Român a exprimat interesele românilor din Transilvania, aflându-se în fruntea luptei împotriva asupririi străine, pentru apărarea ființei naționale a românilor și dobândind astfel o largă aderență în rândul tuturor categoriilor sociale. Partidul avea organizații puternice<sup>19</sup> în toată Transilvania, fiind cea mai influentă forță politică de aici. După 1918, a reușit să își lărgască sfera organizatorică și în alte zone ale țării. Conferința națională (transformată ulterior în Congresul general) era organul suprem care alegea Comitetul Central, care la rândul său alegea Comitetul Executiv și președintele partidului.

Principalul obiectiv al PNR, până în 1918, a fost emanciparea națională a românilor, iar programul din 1881 a pus la loc de frunte necesitatea autonomiei Transilvaniei, fixând ca deziderate esențiale: introducerea limbii române în administrație și justiție, numirea de funcționari români în teritoriile locuite de populație majoritară românească, revizuirea legii naționalităților din 1868, elaborarea unei noi legi electorale pe baza votului universal, autonomia bisericilor și a școlilor confesionale, dezvoltarea școlilor

<sup>19</sup> Doar între anii 1881 și 1882 s-a preconizat participarea la alegerile pentru Banat și comitatele vestice.

și instituțiilor de cultură națională. PNR a adoptat ca linie tactică neparticiparea în alegerile pentru Parlamentul maghiar, orientare însoțită de acțiuni organizatorice și propagandistice care urmăreau dezvoltarea și întărirea relațiilor permanente cu Țara, prin conferințe politice, presă, memorii, adunări ale cercurilor electorale, prin sprijinirea asociațiilor și societăților culturale. Necesitatea sprijinirii categoriilor largi de pături sociale. Colaborarea cu celelalte națiuni oprimate din imperiul Austro-Ungar s-a format treptat, astfel că la Conferința națională din 1905 s-a votat un nou program care prevedea: recunoașterea individualității politice a națiunii române și asigurarea dezvoltării sale etnice și constituționale, aplicarea în practică a legii referitoare la folosirea limbii materne în administrație, justiție, școală, armată, vot universal, garantarea dreptului de întrunire și asociere, libertatea presei, împrumutarea țăranilor (în măsura posibilităților) din proprietatea statului, legi împotriva exploatarea muncitorilor de către patron, asigurări de stat pentru boală și bătrânețe, etatizarea igienei publice, medici și medicamente pentru săraci. De asemenea, s-a renunțat la „pasivism” și s-a hotărât reluarea „activismului” ca tactică oficială a partidului. PNR și-a adus o contribuție esențială la unirea Transilvaniei cu România însușindu-și ca document programatic Declarația Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. După unire, pe fondul divergențelor privind perspectivele PNR, o grupare, în frunte cu Octavian Goga, s-a înscris în Partidul Poporului (17 aprilie 1920). PNR a desfășurat o vie campanie împotriva guvernului Averescu și apoi, din ianuarie 1922, a guvernului condus de Ion I. C. Brătianu<sup>20</sup>; a recurs și la unele atitudini politicianiste, precum neparticiparea la încoronarea Regelui Ferdinand de la Alba Iulia (octombrie 1922) și încercarea

<sup>20</sup> Ion I. C. Brătianu (cunoscut și ca Ionel Brătianu, 20 august 1864, Florica, azi Ștefănești, Argeș – 24 noiembrie 1927, București) a fost un om politic român, care a jucat un rol de primă importanță în Marea Unire din 1918 și în viața politică din România modernă. A deținut funcția de președinte al Partidului Național Liberal. De formație inginer, Ionel Brătianu nu a profesat, ci s-a dedicat vieții politice, fiind cel mai potrivit acestei cariere dintre cei trei băieți ai liderului liberal Ion C. Brătianu.